

Linda Emmes & Catarina Pyykkönen

**ELÄINAVUSTEISEN TOIMINNAN KÄYTTÄMINEN JA MAHDOLLISUUDET
VANHUSTEN MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMISESSA**

Opinnäytetyö

ELÄINAVUSTEISEN TOIMINNAN KÄYTTÄMINEN JA MAHDOLLISUUDET VANHUSTEN MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMISESSA

Opinnäytetyö

Linda Emmes & Catarina Pyykkönen
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Linda Emmes & Catarina Pyykkönen

Opinnäytetyön nimi: Eläinavusteisen toiminnan käyttäminen ja mahdollisuudet vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa

Työn ohjaajat: Marjukka Rasa & Merja Savolainen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2024

Sivumäärä: 36 + 3 liitettä

Opinnäytetyömme on kuvaus eläinavusteisen toiminnan käyttämisestä ja mahdollisuuksista vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Työmme taustana on aiempi tutkimustieto eläinavusteisesta toiminnasta ja sen historiasta, sosiaaligerontologiasta sekä vanhusten mielen hyvinvoinnista. Tavoitteenamme oli tuottaa tietoa eläinavusteisen toiminnan käyttämisestä ja mahdollisuuksista vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla, miten eläinavusteista toimintaa käytetään ja miten sitä voidaan hyödyntää ikäihmisten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme Rajakylän Hoivakodin työntekijöitä sekä Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisia, jotka käyvät lemmikkiensä kanssa vierailuilla hoivakodeissa. Teemahaastattelussa nousseiden teemojen avulla toteutimme aineistoanalyysin.

Tutkimuksemme tulokset kävimme teemoittain läpi ja käytimme haastateltavien sitaatteja. Teemoiksi nousivat eläinavusteinen toiminta käytännössä, muistojen herääminen sekä eläinavusteisen toiminnan hyödyt ja mahdollisuudet. Yksi suurimmista eläinavusteisen toiminnan hyödyistä mielen hyvinvointiin on tutkimuksemme mukaan sen ilahduttava vaikutus vanhuksissa. Tutkimuksessamme huomasimme eläinavusteisen toiminnan tukevan kommunikaatiota ja auttavan muistelutyön tekemisessä. Huomasimme eläimen läsnäolon herättävän vanhoja muistoja avaamalla kanavan vanhuksen menneisyyteen. Haastateltavien vastauksissa korostui vanhusten menneisyys maaseudulla, jossa on ollut paljon eläimiä. Tuttujen kotieläinten tapaaminen Suomen Karva-Kavereiden vierailuilla on saanut vanhukset kertomaan menneistä lemmikeistään ja jopa muistamaan niiden nimiä sekä rotuja.

Johtopäätökset-kappaleessa kävimme vuoropuhelua tutkimustuloksiamme ja aiemman tutkimustiedon välillä. Tärkeimmiksi johtopäätöksiksi nousivat lemmikkien vierailujen rauhoittava vaikutus vanhuksiin, vierailujen rooli kommunikoinnin tukemisessa, esimerkiksi vanhus viestii ilmein ja elein, mikäli ei enää kykene tuottamaan puhetta sekä eläinavusteisen toiminnan rooli sosiaalisen kanssakäymisen tukena. Huomasimme, että ihmisten on helpompaa puhua lemmikille, kuin toisille ihmisille.

Isoimmaksi kehitysehdotukseksimme nousi se, että eläinavusteisen toiminnan käyttöä lisättäisiin vanhustyössä. Hoivakotien työntekijät kokevat vierailujen olevan niin merkityksellisiä, että toivoisivat lemmikkien käyvän vierailuilla jopa viikoittain, mutta vastaan tulee vapaaehtoisten rajalliset resurssit. Resursseja lisäämällä, esimerkiksi vapaaehtoisten määrän kasvattamisella ja rahallisella tuella voitaisiin vastata vanhustyön tarpeisiin.

Asiasanat: Eläinavusteinen toiminta, mielen hyvinvointi, vanhuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Linda Emmes & Catarina Pyykkönen

Title of thesis: The use and possibilities of animal assisted activity in supporting mental well-being of the elderly

Supervisors: Marjukka Rasa & Merja Savolainen

Term and year when the thesis was submitted: spring 2024

Number of pages: 36 + 3 appendices

Our thesis discusses about the use and possibilities of animal assisted activity in supporting mental well-being of the elderly. The background of our thesis consists of previous studies of animal assisted activity and its history, social gerontology and mental well-being of the elderly. Our goal was to create information about using animal-assisted activity and its possibilities in supporting mental well-being of the elderly.

With the results of semi-structured interview, we completed a material analysis. We found out that animal assisted activities make the elderly delighted. Animal assisted activity supports communication, and it helps with reminiscing work. We noticed that the presence of the animal awakes old memories of the old persons past. Interviewees told us that many of the older people has lived in the countryside when they were young and that there were always animals around. Seeing these familiar animals visiting elderly homes brings back the memories and the elderly like to talk about their past pets. Some of them even remembers their past animals' names and breeds.

We compared our research results with previous ones. In conclusion, the visits of the pets help to calm down the elderly. The visits support communication, for example some of the elderly communicate with expressions and gestures when the person can't speak anymore. We noticed that people have easier time talking to animals than to other people.

We wish that there was more research made about animal assisted activity. Research could be done about animal assisted activity used in different customer groups, for example in libraries, schools and disability units.

Keywords: Animal Assisted Activity, mental wellbeing, old age

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	ELÄINAVUSTEISUUS JA VANHUSTEN MIELEN HYVINVOINTI	6
2.1	Eläinavusteisuuden tausta.....	6
2.2	Eläinavusteisten interventioiden eroja	6
2.3	Mielen hyvinvointi vanhuudessa	7
2.4	Eläinavusteisuus mielen hyvinvoinnin tukijana	11
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS.....	13
3.1	Tutkimuksen tarkoitus	13
3.2	Sosiaalialan kompetenssien mukaiset oppimistavoitteet	13
3.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	16
4.1	Tutkimustapa ja tutkimusympäristö	16
4.2	Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta.....	17
5	AINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET	19
6	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	21
6.1	Haastatteluista esiin nousseet teemat	21
6.2	Eläinavusteinen toiminta käytännössä.....	21
6.3	Muistojen herääminen	23
6.4	Eläinavusteisen toiminnan hyödyt ja mahdollisuudet.....	24
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
8	POHDINTA	29
	LÄHTEET.....	31
	LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme käsittelemme eläinavusteisen toiminnan käyttämistä ja sen mahdollisuuksia ikäihmisten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Tutkimme eläinavusteisuutta ikääntymisen ja mielen hyvinvoinnin tukemisen lähtökohdista. Mielen hyvinvointia tarkastelemme haavoittuvuuden ja osallisuuden näkökulmista. Tutkimusmenetelmänämme on laadullinen tutkimus, jonka toteutimme haastattelulla Rajakylän Hoivassa työntekijöille, sekä Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisille, jotka käyvät lemmikkiensä kanssa kyseisessä hoivakodissa vierailuilla. Tutkimusta pohjustimme teorialla aikaisemmista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista sekä perehtymästämmme aihekirjallisuudesta.

Eläinavusteiset interventiot ovat eläinavusteista toimintaa, joka voi pitää sisällään esimerkiksi vierailuja hoivakodeissa, tarkoituksena parantaa fyysistä, sosiaalista, emotionaalista ja/tai tiedollista hyvinvointia. Tutkimus osoittaa erilaisten eläinavusteisten interventioiden vaikuttavan myönteisesti sosiaaliseen vuorovaikutukseen ihmisten kesken useilla eri kommunikaation alueilla sekä toisaalta vähentävän aggressioita, levottomuutta ja yksinäisyyden tunnetta. Muistisairaiden kokemia aggressiivisuus- ja masennusoireita voidaan lievittää eläinavusteisten interventioiden avulla. Lisäksi sosiaalinen vuorovaikutus voi lisääntyä ja eläinten kanssa toimiminen on kannustanut osallistumaan yhteisiin aktiviteetteihin ja lieventänyt myös sellaisten vanhusten yksinäisyyttä, joilla ei ole muistisairautta. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021, 19–21.) Eläinavusteiset menetelmät toimivat yhtenä keinona tukea ikäihmisten mielen hyvinvointia.

Tutkimuksemme tarkoituksena on kartoittaa, miten eläinavusteista toimintaa voidaan hyödyntää ja käyttää ikäihmisten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä tutkimustietoa, jota voidaan hyödyntää vanhustyössä ja eläinavusteisessa toiminnassa. Sosiaalialan ammattilainen voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia käyttäessään eläinavusteisia työmenetelmiä esimerkiksi hoivakodissa tai muussa palveluasumisyksikössä, päiväkodissa ja kouluissa. Tieto eläinavusteisen toiminnan mahdollisuuksista hyödyttää kaikenlaisten asiakkaiden kanssa eläinavusteisin menetelmin työskenteleviä.

2 ELÄINAVUSTEISUUS JA VANHUSTEN MIELEN HYVINVOINTI

2.1 Eläinavusteisuuden tausta

Historiallisesti tarkastellen eläimet ovat olleet osa terveyden ja sairauden ymmärrystä ja hoitamista hyvin pitkään jo ennen kuin eläimiä on alettu kesyttämään työhön ja lemmikeiksi. Monissa muinaiskulttuureissa eläinten henkien on ajateltu parantavan ihmisten vaivoja ja sairauksia tai eläinten henget ovat toimineet parantajashamaanin työvälineinä. Osa tämänkaltaisista uskomuksista eläinten parantavaan voimaan on säilynyt edelleen. Samoin ajatus siitä, että eläimet voivat olla merkittävässä roolissa ihmisten välisen sosiaalisuuden edistämässä tai ihmiskehon ja -mielen rentoutumisessa, on peräisin valistuksen jälkeiseltä uudelta ajalta (Hautamäki ym. 2018, 5.). Erilaiset koti- ja lemmikkieläimet liittyvät monien ihmisten kauneimpiin lapsuusmuistoihin. Lemmikki täyttää monenlaisia tunnetarpeita, ja siihen voi sijoittaa mitä erilaisimpia ominaisuuksia. Lemmikkiä voi katsella, kosketella, pitää sylissä ja helliä. (Ikäheimo 2013, 37–38.)

Antti Kariston määritelmän mukaan sosiaaligerontologiassa tutkitaan ikääntyvien ihmisten elämäntapaa, toimintaa ja kokemusmaailmaa sekä niiden yhteiskunnallista muokkautumista. Elämäntapaa muovaavat elinympäristö, sosiaaliset tekijät ja yhteiskunnalliset rakenteet. Aiemmin vanhenemisteoriat ovat nähneet vanhenemisen ongelmallisena. Yksi sosiaaligerontologian keskeisistä käsitteistä on aktiivisuusteoria. Siinä ajatellaan, että mielekäs toiminta ja aktiivisuus ylläpitävät vanhuuden hyvinvointia. 1970-luvulla on julkaistu jatkuvuusteoria, joka voidaan nähdä aktiivisuusteorian jatkokehittelyinä. Jatkuvuusteorian mukaan vanhetessaan kehitys on yleensä linjassa aiempien kokemusten ja arvojen kanssa sekä ihmiset pyrkivät jatkuvuuteen muun muassa arvomaailmassaan ja sosiaalisessa elämässään. Aktiivisuusteorian mukaisesti mielekäs toiminta, joka voi olla lemmikkien vierailu vanhainkotiin, ylläpitää vanhuuden hyvinvointia. Eläinavusteinen toiminta lisää vanhusten aktiivisuutta ja osallisuutta. (Karisto, Koivunen & Rantanen 2022, 15–39.)

2.2 Eläinavusteisten interventioiden eroja

Eläinavusteiset interventiot käsittävät eläimen kanssa toteutettua toimintaa, jolla tavoitellaan esimerkiksi ihmisen hyvinvoinnin, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn sekä vuorovaikutustaitojen lisäämistä. Interventiot jaetaan sekä vapaaehtoisten toteuttamaan

eläinavusteiseen toimintaan että ammatilliseen eläinavusteiseen työhön, jolloin sen toteuttajalla on sosiaali- ja terveysalan tai kasvatustieteen tai kasvatustieteen koulutus sekä eläinavusteisen alan täydennyskoulutus tai tarvittavat tiedot ja taidot. Nämä erotetaan toisistaan ammatillisuuteen, yksilöllisten ja strukturoitujen asiakastavoitteiden laatimiseen, asiakkaan tarpeiden arviointiin, toiminnan dokumentointiin sekä pitkäjänteiseen työskentelyyn liittyvillä asioilla. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021, 8–12.)

Vapaaehtoisten toteuttama kaverikoira-toiminta on eläinavusteista toimintaa, jonka tarkoituksena on muille ihmisille ilon ja mielihyvän tuottaminen ja elämänlaadun parantaminen. (Hautamäki ym. 2018, 6.) Tässä opinnäytetyössä perehdymme Suomen Karva-Kaverit ry:n toteuttamaan eläinavusteiseen vapaaehtoistoimintaan, jossa eläimen avulla tuodaan iloa ja vahvistetaan ihmisen terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia, ehkäistään ihmisten hyvinvoinnin ongelmia ja tuetaan ongelmia kohdanneita ihmisiä (Suomenkarvakaverit.fi). Eläinavusteista vapaaehtoistoimintaa voidaan toteuttaa muun muassa kirjastoissa, hoivakodeissa sekä päiväkodeissa.

Ammattilaisten toteuttamia eläinavusteisia interventioita ovat kuntoutus, terveyden hoito ja hoiva, sosiaaliala sekä opetus- ja kasvatustyö. Eläinavusteisella toiminnalla osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa on useita hyötyjä asiakkaalle. Eläimen läsnäolo voi lieventää asiakkaan stressiä, levottomuutta ja aggressiivisuutta, lisätä motivaatiota, tukea sosiaalista vuorovaikutusta sekä nopeuttaa prosessia asiakastyössä. Eläinavusteiset menetelmät ovat perusteltu osa eri työmenetelmiä sosiaali- ja terveydenhuollossa tai koulutuksessa. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021, 9-10, 12.)

2.3 Mielen hyvinvointi vanhuudessa

Mielenterveys ja mielen hyvinvointi toimii tärkeänä osana iäkkäiden ihmisten hyvinvointia ja hyvää vanhuutta. Ikääntyvän yhteiskunnan ja vanhustenhuollon yksi keskeisistä haasteista taas on psyykkiset ongelmat, ja mielen tasapainoa uhkaavat haasteet tai olosuhteet. Ennen vanhustenhuoltolaitoksissa mielenterveysongelmat ja niiden tuomat negatiiviset seuraamukset on koettu osana yleistä huonokuntoisuutta ja niitä on voitu pitää kuin luonnollisena osana vanhuutta. (Saarenheimo 2003, 11.)

Ikääntyneillä on muita suurempi riski sairastua masennukseen, joka lisää itsemurhan, sydänkohtauksen ja muiden fyysisten terveysongelmien riskiä. Edistämällä aktiivisesti

mielenterveyttä ja erilaisilla ehkäisy- ja hoitotoimenpiteillä voidaan vähentää merkittävästi mielenterveysongelmien esiintyvyyttä ikäihmisillä. Varhaisella puuttumisella helpotetaan mielenterveyden ongelmia ja alennetaan mielenterveyshäiriöiden kehittymisen todennäköisyyttä. (Tamminen & Solin 2013, 16–17.) Ikääntyminen on luonnollinen osa elämää, ja siihen vaikuttavat sekä yksilölliset että kulttuuriset erot. Ikääntyneen määritelmän lähtökohtana on kronologinen ikä, mutta tarkempi iän mittari saadaan yksilön kohdalla tarkastelemalla myös hänen toimintaansa ja terveyteensä liittyvää ikää. Monissa maissa on valittu ikääntyneen henkilön määritelmäksi joko 60 tai 65 vuotta. (Tamminen & Solin 2013, 19–20.)

Mielen hyvinvoinnilla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka sisältää hyvän olon tuntemuksia, toimintakykyä, oma-aloitteisuutta sekä ihmissuhde-, vuorovaikutus-, tunne- ja selviytymistaitoja. Mielen hyvinvointi on kuitenkin yksilöllistä, kukin määrittelee ja kokee sen omalla tavallaan, omista lähtökohdistaan. Eläkeikäiset ovat itse kuvailleet mielenterveyttä neljällä ulottuvuudella; mielenterveys toimii hyvinvoinnin kokonaisvaltaisena ja olennaisena perustana ja ilman sitä on vaikeaa tulla toimeen, mielenterveys on arjen jaksamisen voimavara, joka tukee toimintakykyä ja pärjäämistä, mielenterveydellä on hyvän olon ja tasapainon merkitys, joka tarjoaa mielenrauhaa ja tasoittaa elämää sekä mielenterveyttä kuvataan myös hyväksi havaittuina elämäntaitoina ja -asenteina, esimerkiksi elämänmyönteisen asenteen on iän myötä huomattu tuovan mielen hyvinvointia. Ikääntymisellä voi siis olla positiivisiakin vaikutuksia mielenterveyteen. (Haarni, Hansen & Viljanen 2017, 11–12.)

Myös ikääntyneisiin vaikuttavat samat mielenterveyden riskitekijät kuin muihinkin ikäryhmiin. Riskitekijät voidaan jakaa ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin. Ikääntyvän mielenterveyden sisäisiä riskitekijöitä ovat esimerkiksi sairastuminen, muutokset toimintakyvyssä, yksinäisyys sekä avuttomuuden ja turvattomuuden tunteet. Ulkoisia riskitekijöitä ovat esimerkiksi riittämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut, rajoittava ympäristö, riittämätön toimeentulo, menetykset, kaltoinkohtelu sekä arjen virikkeettömyys. (Haarni, Hansen & Viljanen 2017, 15.)

Henkinen pahoinvointi, etenkin masennus on yleistä vanhuksilla, jotka asuvat laitoksissa tai saavat kotiin kotihoidon palveluita. Autonomian rajoitteet toimivat yhtenä selittävänä tekijänä toivottomuuden ja masentuneisuuden kokemuksille fyysisen toimintakyvyn huononemisen ja fyysisten sairauksien ohella pitkäaikaisessa laitoshoidossa asuvien kohdalla. Fyysisen toimintakyvyn rajoitteita tai vammoja omaavilla vanhuksilla masennus on muita yleisempää. Masennukselle vanhuudessa on muitakin syitä, kuten itsetunnon aleneminen, yksinäisyys ja

menetykset. Autonomian tukemisella on kuitenkin huomattu olevan estävää vaikutusta masennuksen kehittymiseen. (Boyle 2005, 731–732.)

Eeuwijk tutki kroonisesti sairaiden vanhusten saamaa tukea Indonesian kaupunkialueella. Suurin osa vanhuksista tukeutuu läheisiin perheenjäseniin, yleisimmin vaimoon tai tyttäreeseen, kun kyse on tuen tai hoidon järjestämisestä. Eeuwijkin mukaan vanhuksen haavoittuvuus riittämättömässä hoidossa tai sen lakkautuessa liittyy vanhuksen sukupuoleen sekä siviilisäättyyn. Naimattomat naiset ja lesket ovat suurimman riskin alla kokea haavoittuvuutta. Haavoittuvuuden kokemiseen vaikuttaa myös köyhyys, heikko tukiverkosto sekä hoitohenkilökunta, joka on itse haavoittuvaista. (Eeuwijk 2006.) Vanhuksen haavoittuvaisuuteen vaikuttaa hänen verkostojensa koko ja rakenne, joihin hän turvautuu. Tuen puute on tärkeä tekijä vanhuksen kokemassa haavoittuvaisuudessa. Tutkimuksessa tarkasteltiin tilanteita, joissa vanhuksen lapset ovat muuttaneet muualle ja vanhus on jäänyt ilman tukiverkkoa ja sen havaittiin vaikuttavan siihen, kuinka paljon haavoittuvaisuutta vanhus kokee. (Kreager 2006.)

Ikääntyminen on suurin riskitekijä kognitiivisten kykyjen huononemiselle. Muita riskitekijöitä ovat esimerkiksi fyysisen aktiivisuuden puute, masennus ja erilaiset sairaudet, kuten diabetes ja sydänsairaudet. Positiivisen vanhenemisen suojatekijöitä ovat hyvät elintavat, kuten hyvä ruokavalio, liikunta, riittävä uni ja toimivat keinot vähentää stressiä sekä positiiviset psykologiset ominaisuudet, kuten optimismi ja positiiviset tunteet, esimerkiksi kiitollisuus ja myötätunto. Positiivisen vanhenemisen perusajatuksena on se, että iästään riippumatta vanhatkin ihmiset voivat nauttia hyvinvoinnista ja positiivisesta vanhenemisestä. (Nguyen, Oughli & Lavretsky 2023, 165.) Huomioimalla positiivisen hyvinvoinnin aspektit vanhustyössä, voidaan tukea vanhuksen mielen hyvinvointia.

Sen lisäksi, että ikäihmiset pyrkivät itse parantamaan mielensä hyvinvointia, on olemassa useita eri menetelmiä, joiden avulla vanhusten kanssa työskentelevät voivat tukea vanhuksen mielen hyvinvointia. Työntekijänä iäkkään kohtaaminen ja kuuleminen on todella tärkeää. Kohdatuksi ja kuulluksi tuleminen voi olla monille, varsinkin yksinäisille vanhuksille harvinaisuus ja sitä myötä entistäkin tärkeämpää. Kohdatuksi ja kuulluksi tulemiseen liittyen muiden ihmisten seura on tärkeää. Seuraa voi perheenjäsenten lisäksi tuoda esimerkiksi vertaiset ja kohtalontoverit, ystävät, naapurit ja vanhuksen kanssa työskentelevät ihmiset. Työntekijä voi myös pohtia vanhenemistä yhdessä asiakkaan kanssa. On tärkeää päästä pohtimaan ja keskustelemaan esimerkiksi kuoleman lähestymisestä, elämän tarkoituksesta ja menneen ymmärtämisestä sekä sen

hyväksymisestä. Elämäkokemuksesta voi löytää voimavaroja ja elämäntaitoja pohdiskelemalla niitä yhdessä vanhuksen kanssa. Työntekijä voi myös etsiä iäkkään kanssa yhdessä uusia selviytymiskeinoja, jotka tukevat mielen hyvinvointia. Muistelutyön avulla työntekijä voi auttaa vanhusta pääsemään sinuiksi menneen kanssa. (Haarni, Hansen & Viljanen 2017, 47–64.)

Yhteiskunnan tasolla ikääntyvien osallisuutta voidaan tukea ja edistää esimerkiksi etsimällä ratkaisuja, joiden avulla voi osallistua tavoitteidensa mukaisiin aktiviteetteihin toimintakyvystä riippumatta. Tällöin voidaan tarjota esimerkiksi kuljetuspalveluja tai hyödyntää vapaaehtoistyöntekijän apua. Aktiivisuutta, osallistumista ja viihtyvyyttä voidaan lisätä promotiivisella toiminnalla, kuten liikunta- ja eläkeläisjärjestöjen sekä kulttuurisektorin toiminnalla. Erilaisten palveluiden saatavuus voidaan taata lainsäädännöllä. (Rantanen 2022.)

Ihminen voi toimia toimijuuden näkökulmasta aktiivisesti tai passiivisesti ja vetäytyvästi. Toimijuus voi näkyä eri tavoin aktiivisuutena, aktiivisena toimintana tai ilmiä käyttäytymisenä. Voimavaraisuuden voidaan toimijuuden näkökulmasta ajatella liittyvän kykenemisiin. Hyväkuntoisella ihmisellä on enemmän voimavaroja kuin ihmisellä, jonka ruumiillinen kunto on romahtamassa. Mitä enemmän ihminen osaa suhteessa elämäntilanteeseensa, sitä enemmän voidaan hänen omaavan voimavaroja. Kun ihminen osaa, kykenee, näkee esteet ja mahdollisuudet, tahtoo ja tuntee, voidaan tätä kutsua vahvaksi toimijuudeksi. (Jyrkämä 2022.)

Vanhustenhuollon muuttuessa avopainotteisemmaksi, mielenterveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvät kysymykset nousevat jatkuvasti enemmän pinnalle. Perinteisesti vanhusten mielenterveyden ongelmat ja niiden aiheuttamat seurauksen vanhuksen toimintakykyyn on nähty ikään kuin osana yleistä huonokuntoisuutta fyysiseen toimintakykyyn liittyvien ongelmien ohella. (Saarenheimo 2003, 8.)

Toteutimme osan teemahaastatteluista hoivakodissa. Hoivakodin työntekijät kertoivat hoivakodissa asuvien vanhusten omaavan fyysisiä toimintakyvyn rajoitteita sekä esimerkiksi muistisairauksia. Muistisairaudet aiheuttavat yleisimmin pitkäaikaisen tuen tarpeen vanhuudessa (Hallikainen ym. 2019). Muistisairaana toimintakykyä tukiessa tulee huomioida, että se perustuu vanhuksen yksilöllisiin mieltymyksiin sekä elämän aikana hankittuun osaamiseen. Toimintakykyä tukiessa tulee huomioida myös vanhuksen käyttäytyminen, kognitiot, uskomukset, arvot ja tunteet. Toimintakykyä voidaan tukea erilaisilla harjoitteilla, joiden lähtökohtana ovat vanhuksen omat voimavarat, tekemisen merkityksellisyys sekä onnistumisen ilo. Harjoitteilla voidaan tukea niin

fyysistä, psyykkistä, sosiaalista että kognitiivista toimintakykyä. (Mönkäre & Immonen 2019.) Myös fyysinen toimintakyky laskee vanhenemisen myötä. Toimintakyvyn heikkenemistä vanhenemisen lisäksi aiheuttaa erilaiset sairaudet, joista vanhuksilla yleisimmin Alzheimerin tauti sekä muut muistisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, joista erityisesti nivelrikko sekä sydänsairaudet. Ympäri vuorokautista hoitoa tarvitsevat ovat tyypillisimmin dementoituneita tai kärsivät lonkkamurtumasta, aivohalvauksesta tai psykiatrisista sairauksista. (Pitkälä, Valvanne & Huusko 2016.)

Laki velvoittaa hyvinvointialueet järjestämään pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon ensisijaisesti vanhuksen kotona. Vanhuksen palveluntarpeisiin voidaan vastata pitkäaikaisella laitoshoidolla ainoastaan sellaisissa tilanteissa, joissa siihen on joko lääketieteelliset tai asiakas- tai potilasturvallisuuteen liittyvät perusteet. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista 980/2012 3:14 §.) Vanhainkodissa tai terveyskeskuksen vuodeosastolla asuminen on laitoshoidoa ja palvelutalossa asuminen avohoidoa. Tehostettu palveluasuminen on asumispalvelu, jossa huolenpitoa voi saada joka päivä ympäri vuorokauden. Tavallinen palveluasuminen on asumispalvelu, jossa huolenpitoa ei ole tarjolla yöaikaan. (Finne-Soveri 2016 a.) Pitkäaikaishoito tarkoittaa sitä huonepitoa, mitä vanhus tarvitsee fyysisen tai kognitiivisen toimintakyvyn vajeen vuoksi. Huolenpito on esimerkiksi sairauksien hoitoa, avustamista päivittäisissä henkilökohtaisissa toimissa, kodin tai ympäristön askareita tai asumispalvelua. (Finne-Soveri 2016 b.)

2.4 Eläinavusteisuus mielen hyvinvoinnin tukijana

Yhteiskunta voi tukea hyvinvointia ja osallisuutta tarjoamalla erilaisia palveluita, joissa voidaan hyödyntää vapaaehtoistyöntekijöiden apua, kuten eläinavusteista toimintaa (Rantanen 2022). Eläimen kanssa vuorovaikutuksessa saadaan läsnäolon ja hyväksynnän tuntemuksia sekä aito ja välitön palaute. Sanaton vuorovaikutus on eläimille luontevaa. Tämä voi tuntua ihmisestä turvalliselta – esimerkiksi aremmat henkilötkin voivat rohkaistua ja rohkeammat henkilöt puolestaan rauhoittua, sillä ei tarvitse pelätä arvosteluja tai suoriutumispaineita. Jokaisen eläimen kohtaamisen ollessa ainutkertainen, myös luottamus uusiutuu yhä uudestaan. (Kukkonen & Wiens 2023.)

Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus yleisesti vaikuttaa stressiä lieventävästi ja sosiaalisuutta lisäävästi. Herkkävaistaisen eläimen reagoimista ihmisen käyttäytymiseen ja tunteisiin, syvenee ihmisen ymmärrys oman mielen ja kehon välisestä suhteesta. Eläimet tuovat meille mielihyvää,

antavat joillekin toivoa ja jopa syyn elää, jonka lisäksi eläimet yhdistävät meidät maailmaan ympärillämme. Tutkimukset muistisairaiden vanhusten hoivassa osoittavat myös erilaisten eläinavusteisten interventioiden vähentävän levottomuutta, yksinäisyyden tunnetta, aggressiota sekä vaikuttavan myönteisesti eri kommunikaation alueilla. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021, 19–20.)

Eläinavusteisuus vaikuttaa suurelta osin ihmisten sosiaaliseen kanssakäymiseen. Vaikutuksia näkyy yhtä lailla kognitiivisilla, psykologisilla että emotionaalisilla kentillä. Eläinten läsnäolo saattaa kehittää kykyjä ja taitoja, jotka ovat olleet rajoittuneita erilaisen sairauden tai vaivan vuoksi. Eläimet toimivat käsinkosketeltavana mielihyvän ja lohdun lähteenä. Asiantuntijoiden mukaan eläinten kanssa kontaktissa oleminen vapauttaa serotoniinia sekä endorfiinia, jotka tuottavat onnellisuuden tunnetta ja rauhallisuutta samalla vähentäen stressihormonien tuotantoa. Etenkin vanhusten puolella eläinavusteiset hankkeet lisäävät asiakkaassa motivaatiota ja stimuloivat muistia samalla, kun hankalistakin asioista voidaan keskustella eläimen läsnäolon vähentäessä epämukavuuden tunnetta keskusteluissa. Eläinavusteisten menetelmien potentiaalisia psykologisia vaikutuksia ovatkin henkinen tuki, yksinäisyyden ja eristäytymisen tunteiden väheneminen, empatiataitojen koheneminen sekä itsetunnon ja itsevarmuuden tukeminen. Eläinten kanssa kassakäyminen kohentaa myös asiakkaan ja ammattilaisen (kuten terapeutin) välistä suhdetta sekä voi auttaa heidän välisensä suhteen muodostumiseen positiivisesti. Eläimet ovat tuoneet terapiahetkiin naurua ja iloa, jotka ovat arvoja, joita ei saisi aliarvioida. (Georgopoulou ym. 2019, 3–6.)

Wong ja Breheny ovat tutkineet eläinavusteisuutta Uusi-Seelantilaisessa vanhainkodissa. Eläinavusteisuuden psykososiaalisiksi hyödyiksi on todettu ahdistuksen, eristäytymisen sekä lääkehoidon pelon laskeminen. Lisäksi eläinavusteisuus on kehittänyt kommunikaatiota ja onnellisuutta vanhuksissa. Eläinavusteisuus on liitetty vähentyneeseen masentuneisuuteen, sosiaalisen kanssakäymisen helpottumiseen sekä se on yleisesti kohentanut vanhusten mielialaa. Tutkijat myös huomasivat, että vanhukset olivat paremmin vuorovaikutuksessa, kun vierailijoiden mukana oli oikea koira verrattuna siihen, että vierailijan mukana olisi ollut pehmokoira tai robottikoira. Eläinten läsnä ollessa vanhukset todennäköisemmin aloittavat itse keskustelun sekä osallistuvat pidempiin keskusteluihin. (Wong & Breheny 2020, 2–3.) Eläinavusteiset interventiot lisäävät vanhusten, myös dementiaa sairastavien, hyvinvointia hoivakodeissa. Eläimet voivat tarjota arvokkaan mahdollisuuden kanssakäymisiin, sillä he eivät tuomitse eikä he kommunikoivat kehonkielellä. (Freedman, Paramova & Senior 2019, 3.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

3.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksemme tarkoituksena on kartoittaa, miten eläinavusteista toimintaa voidaan hyödyntää ja käyttää ikäihmisten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä tutkimustietoa, jota voidaan hyödyntää vanhustyössä ja eläinavusteisessa toiminnassa. Sosiaalialan ammattilainen voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia käyttäessään eläinavusteisia työmenetelmiä esimerkiksi hoivakodissa tai muussa palveluasumisyksikössä, päiväkodissa tai koulussa. Tietoa eläinavusteisuuden mahdollisuuksista voi hyödyntää kaikenlaisten asiakkaiden kanssa eläinavusteisin menetelmin työskennellessä.

Valitsimme laadullisen tutkimuksen, sillä haastattelujen avulla saavutamme tarvitsemamme aineiston, jonka pohjalta luomme aiheestamme teoreettisen kokonaisuuden. Tutkimuskysymyksemme on, miten eläinavusteista toimintaa voidaan käyttää vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa ja mitä mahdollisuuksia eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisellä on. Tutkimuksestamme hyötyvät Suomen Karva-Kaverit ry, eläinavusteisesta toiminnasta kiinnostuneet henkilöt, eläinavusteisia palveluita esimerkiksi hoivakoteihin hankkivat päättäjät, eläinavusteista toimintaa käyttävät vapaaehtoiset sekä hoivakodin henkilökunta.

3.2 Sosiaalialan kompetenssien mukaiset oppimistavoitteet

Tutkimuksen avulla pyrimme edistämään haavoittuvassa asemassa olevien vanhusten asemaa ja hyvinvointia hoivakodeissa tuottamalla tietoa eläinavusteisuuden hyödyntämisestä, jotta yhä useammassa hoivakodissa voitaisiin ottaa eläinavusteiset menetelmät osaksi työskentelyä. Tutkimuksemme tukee ryhmien ja yhteisöjen kehitystä sekä yksilöiden arkea erilaisissa elämäntilanteissa, mikäli tutkimuksemme saa yhä useamman hoivakodin ottamaan eläinavusteisen toiminnan käyttöönsä. Tutkimuksemme edistää asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia. Lisäksi tutkimuksemme auttaa edistämään omaehtoista toimijuutta osana kansalaisyhteiskuntaa. Osallisuutta ja toimijuutta voidaan tukea eläinavusteisin menetelmin. (Sosiaalialan amk verkosto 2023.)

Oppimistavoitteenamme on erityisesti kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen. Osallisuus ja sen tukeminen on osa opinnäytetyömme aihetta. Tutkimuksellamme haluamme myös lisätä osaamistamme sosiaalialan asiakastyössä. Kartoitamme sitä, miten eläinavusteisia menetelmiä voidaan hyödyntää vanhustyössä. Sosiaalialan eettinen osaaminen mahdollistaa muun muassa haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja yhteisöjen edistämisen sekä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja moninaisuuden turvaamisen. (Sosiaalialan amk verkosto 2023.)

3.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Toimimme Suomen kaikkien tieteenalojen tutkijoita ohjaavien eettisten periaatteiden mukaisesti, eli huomioimme ihmisten perustuslailliset oikeudet ja kunnioitimme haastateltavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, kunnioitimme aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä luonnon monimuotoisuutta ja toteutimme opinnäytetyömme siten, ettei se aiheuta tutkittavana oleville ihmisille tai yhteisöille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7.)

Käsittelimme haastattelun toteuttajina vastaukset anonymisti. Haastateltavien nimet eivät näy opinnäytetyössämme, eikä vastauksista tunnista haastateltavia. Vastauksista ei voi myöskään tunnistaa asiakkaita. Käsittelimme nauhoitteet ja haastattelut yleisesti anonymisti ja käytön jälkeen tuhosimme nauhoitteet.

Opinnäytetyön toinen tekijä on mukana Karva-Kaveritoiminnassa oman lemmikkinsä kanssa. Tutut haastateltavat vapaaehtoiset eikä organisaatio itsessään painosta opinnäytetyön tekemisessä. Haastattelut toteutettiin Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisten ja hoivakodin työntekijöiden kanssa. Olemme tutkimuksen toteuttajina sitoutuneet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvä tieteellinen käytäntö- ohjeistukseen. Noudatamme myös Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia. Haimme tutkimusluvan sekä Suomen Karva-Kavereilta että Pohteen hyvinvointialueelta, joka omistaa Rajakylän hoivan, jossa toteutimme haastattelut. Haastatteluun osallistuville lähetimme etukäteen saatekirjeen, joka sisältää haastattelukysymykset ja suostumuslomakkeen. Saatekirjeessä kerroimme tutkimuksestamme ja kuvaamme sen tarkoitusta.

Saimme haastateltavilta luvan nauhoittaa haastattelut. Haastattelut toteutimme yksilöhaastatteluina, joissa olimme molemmat haastattelijoina. Aineiston analyysissä

hyödynsimme teemoittelua osana sisällönanalyysiä. Opinnäytetyössä vastasimme Tuomi & Sarajärvi 2018, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi -kirjan kappaleen 6.3 listauksen mukaisiin kysymyksiin, joiden avulla arvioidaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Kappaleessa kehoitetaan avaamaan aineistonkeruuprosessia. Keräsimme aineiston teemahaastatteluilla, joka toteutettiin yksilöhaastatteluina, jotka nauhoitimme. Toteutimme haastattelut yhdessä haastatellen. Haastattelimme yhteensä seitsemää ihmistä, jotka valikoituivat haastatteluun, koska heillä oli kokemusta ja tietoa eläinavusteisesta työskentelystä. Haastattelut toteutettiin tammikuun 2024 aikana ja aineiston analyysi tammi-helmikuussa 2024. Mielestämme tutkija-tiedonantajasuhte pysyi neutraalina kaikissa haastatteluissa. Haastatteluissa oli rento tunnelma ja haastateltavat lähtivät kertomaan laajasti kokemuksistaan eläinavusteisen toiminnan käyttämisestä myös kysymystemme ulkopuolelta. Haastateltavat eivät lukeneet tuloksia ennen julkaisua, vaan haastatteluissa sovittiin, että toimitamme heille opinnäytetyön luettavaksi, kun se on julkaistu Theseuksessa. Luvun kysymykset koskivat lisäksi aineiston analyysiä, joka on kirjoitettu auki seuraavassa kappaleessa sekä tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimusluvan pyysimme sähköpostitse Suomen Karva-Kavereiden yhteyshenkilöltä, joka hyväksytti myös haastattelukysymyksemme Suomen Karva-kaverit ry:n hallituksella. Lisäksi hankimme tutkimusluvan Pohteelta. Täytimme tieteellisen tutkimuksen tietosuojaseloste ja vaikutusten arviointi -lomakkeen. Täytimme haastateltavien kanssa myös saatekirjeellisen suostumuslomakkeen sekä tietosuojalomakkeen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustapa ja tutkimusympäristö

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista koottu tieto (Tuomi & Sarajärvi 2018, kappale 3). Haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta, jolloin on perusteltua antaa haastattelukysymykset tai aiheet tiedonantajille jo hyvissä ajoin etukäteen. Haastattelun onnistumisen kannalta suositellaan siis, että tiedonantajat voisivat tutustua teemoihin, kysymyksiin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. Kun haastatteluluvasta ja haastattelun ajankohdasta sovitaan etukäteen, toteutuu tämä. Tiedonantajalle aiheen kertominen on eettisesti perusteltua. Haastattelun etuna on myös se, että haastatteluun voidaan valita henkilöt, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai tietoa aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, kappale 3.1.)

Teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Metodologisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioidensa antamia merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, kappale 3.1.1.) Liitteessä 1 on meidän teemahaastattelurunkomme. Teemahaastattelussa meillä oli kaksi osiota. Ensimmäisessä pyysimme haastateltavia kuvailemaan, millaisia kokemuksia heillä on eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä hoivakodissa. Toisessa osiossa pyysimme haastateltavia kuvailemaan, millaisia kokemuksia heillä on eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Kysyimme esimerkiksi, miten vanhusten osallisuutta tuetaan eläinavusteisten menetelmien avulla ja millaista eläinavusteinen toiminta on käytännössä. Kysyimme myös, onko vanhuksien hyvinvoinnissa havaittu muutoksia ennen ja jälkeen vierailun tai niiden aikana ja millaisia muutokset ovat olleet.

Toteutimme tutkimuksemme Rajakylän hoivan hoivakodissa Oulussa. Rajakylän hoiva on Oulun Rajakylässä sijaitseva hoivakoti. Hoivakoti on pitkäaikaista laitoshoidon tarjoava yksikkö, jossa on kolme osastoa, joissa kaikissa on 30 asiakaspaikkaa. Valitsimme Rajakylän hoivan tutkimusympäristöksemme, koska Suomen Karva-Kaverit käyvät siellä vierailuilla. Haastateltavat työntekijät valikoituvat vapaaehtoisuuden perusteella. Olimme yhteydessä hoivakodin

vastuuyksikköpäällikköön puhelimitse ja toimitimme hänelle saatekirjeen, jonka hän pystyi jakamaan yksikön työntekijöille. Suomen Karva-Kavereiden vapaaehtoiset tavoitimme suljetusta Facebook-ryhmästä, jonka avulla toimitimme saatekirjeen haastatteluun osallistumisesta kiinnostuneille.

Haastattelut toteutimme paikan päällä Rajakylän hoivan hoivakodissa tai etäyhteydellä Teamsin kautta. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelurungon avulla. Toimitimme haastattelukysymykset haastateltaville etukäteen, jotta he ehtivät perehtyä niihin.

4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Toisen opinnäytetyön tekijän ollessa mukana Suomen Karva-Kavereiden toiminnassa, olemme tietoisia siitä, missä hoivakodeissa Oulun alueella Karva-Kaverit käyvät vierailulla ja osasimme valita hoivakodin, jonka työntekijöitä voisimme haastatella. Kyseinen hoivakoti ei ole opinnäytetyön tekijöille ennestään tuttu paikka. Haastattelut sovimme etukäteen soittamalla paikan päälle ja lähetimme tutkimuskysymykset valmiiksi taataksemme mahdollisimman onnistuneen haastattelun. Toteutimme haastattelut Rajakylän hoivan hoivakodissa Oulussa. Puhelussa kysyimme tutkimusluvan hankkimisesta ja siitä, sopiiko haastatteluja äänittää litterointia varten. Karva-Kaveri-vierailuja harrastavat vapaaehtoiset haastatteluja varten löytyivät suljetusta Facebook-ryhmästä, jossa Suomen Karva-Kaverit ry tiedottaa ajankohtaisista asioista sekä alueen vapaaehtoiset sopivat vierailuistaan eri kohteisiin. Toiminnassa mukana oleva opinnäytetyön tekijä laittoi ryhmään kysymyksen, jossa kertoi opinnäytetyön tarkoituksen, toteutustavan ja aikataulun.

Toteutimme teemahaastattelun ennalta määrättyjen kysymysten kautta, jotka ovat avoimia tai antavat mahdollisuuden avata vastausta halutessaan. Teemahaastattelussa ei voida etukäteen määrittellä teemoja, vaan aineiston analysointi tapahtuu haastatteluissa nousseiden teemojen pohjalta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimuksessamme haastattelimme seitsemää henkilöä, joista kolme oli hoivakodin työntekijöitä ja neljä Karva-Kaveritoiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia. Laadullisissa tutkimuksissa aineiston koot eivät vaihtele merkittävästi, vaan pääsääntöisesti aineiston koko on pieni tai vähäinen verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai ymmärtämään tiettyä toimintaa, joten on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mieluummin mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. Tässä mielessä tiedonantajien valinnan ei pidä olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018,

kappale 3.4.) Valitsimme haastateltaviksi henkilöitä, jotka käyvät lemmikkiensä kanssa hoivakotivierailuilla sekä hoivakotien työntekijöitä, sillä heillä on pitkältä ajalta kokemusta sekä he ovat päässeet havainnoimaan sitä, mitä hyötyjä eläinavusteisella toiminnalla on ikäihmisten mielen hyvinvoinnissa.

5 AINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET

Toteutimme aineistolähtöisen analyysin, jolla pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Aikaisemmillä tiedoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei ole mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa, sillä analyysiin oletetaan olevan aineistolähtöistä. Teoria, joka tutkimuksessa liittyy analyysiin ja analyysin lopputulokseen, koskee vain analyysin toteuttamista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, kappale 4.2.) Haastattelun tarkoituksena onkin saada aineistoa henkilöiltä, jotka aiheestamme tietävät.

Haastattelujen tulokset analysoimme sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysissä keskitytään siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista aineisto kertoo. Sitä voidaan käyttää niin haastattelujen, nauhoitetun puheen kuin tekstiä sisältävien aineistojen analyysiin. Laadullinen sisällönanalyysi perustuu koodaukselle, jossa aineiston osia eli pidempiä ja lyhyempiä katkelmia esimerkiksi litteroiduista haastatteluista yhdistellään ja erotellaan jonkin ominaisuuden mukaan. Analyysissä aineisto järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon tavalla, jossa ei kadoteta aineiston tarjoamaa informaatiota. Aineiston sisällöistä pyritään tekemään johtopäätöksiä, jotka kertovat jostakin tutkimuksellisesti yleisemmin kiinnostavaa. Miten eri aineiston osissa – eri haastateltavien puheessa – on eroavaa, mikä taas yhdistävää? (Kallinen & Kinnunen 2023.)

Saimme kaikilta haastateltavilta luvan haastattelun nauhoittamiseen. Haastattelutilanteiden jälkeen toteutimme haastatteluista kirjalliset litteroinnit nauhoitusten avulla. Teams-sovelluksen kautta toteutetut haastattelut pystyimme litteroimaan suoraan sovelluksen tarjoamalla työkalulla, joskin se piti oikolukea, jotta virheellisiltä sanoilta vältyttiin. Litteroidun tekstin pohjalta etsimme haastatteluvastauksista samanlaisuuksia ja erilaisuuksia sekä luokittelimme vastauksia syntyneiden teemojen alle. Haastatteluista pääteemoiksi nousivat eläinavusteinen toiminta käytännössä, muistojen herääminen sekä eläinavusteisen toiminnan hyödyt ja mahdollisuudet. Pääteemat löytyivät erottelemalla katkelmia eri haastatteluista, joissa oli samankaltaisuuksia. Pääteemat olivat hyvin selkeät, sillä ne kaikki nousivat esiin lähes jokaisessa haastattelussa.

Teemahaastattelussa ei voida etukäteen määritellä teemoja, vaan aineiston analysointi tapahtuu haastatteluissa nousseiden teemojen pohjalta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tavoitteenamme oli luoda sanallinen ja selkä kuvaus eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä hoivakodissa sekä sen hyödyntämisestä ja käytöstä vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa.

Onnistuimme asettamaan teemahaastattelukysymykset niin, että saimme tutkimuksemme kannalta hyödyllistä tietoa.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Haastatteluista esiin nousseet teemat

Haastattelujen pohjalta esille nousi selkeästi tiettyjä teemoja kysymysten pohjalta. Kolme tärkeintä teemaa olivat eläinavusteinen toiminta käytännössä, muistojen herääminen sekä eläinavusteisen toiminnan hyödyt ja mahdollisuudet. Yhtenä suurimmasta eläinavusteisuuden vaikutuksesta hyvinvointiin pidettiin sen ilahduttavaa vaikutusta vanhuksissa. Ennakoinnin tärkeyttä korostettiin vastauksissa hoitohenkilökunnan rooliin liittyen, sekä siihen, mitä tehdään vanhuksen pelätessä eläintä. Ylipäätään vierailuista kommunikoidaan paljon Karva-Kavereiden ja hoitohenkilökunnan välillä, ja jokaisella on selkeä rooli vierailun aikana.

Eläimen läsnäolo tukee kommunikointia ja auttaa muistelutyön tekemisessä. Vaikka vanhus sairastaisi muistisairautta, niin eläimen läsnäolo herättää vanhoja muistoja ja avaa kanavan menneisyyteen. Eläimen koskettaminen herättää tunteita ja ei ole tavatonta, että vanhus herkistyy kohdatessaan menneisyydestään tutun eläimen. Kohtaamiset voivat herkistyttää myös eläinavusteista toimintaa käyttäviä henkilöitä. Vanhukset kertovat mielellään menneistä lemmikeistään ja useimmat muistavat vielä lemmikkiensä rodut ja nimet. Vastauksissa korostui se, että vanhuksilla etenkin maaseudulla on ollut paljon kotieläimiä ja Karva-Kavereiden vierailut auttavat muistamaan näitä.

6.2 Eläinavusteinen toiminta käytännössä

Haastattelujen avulla saimme kattavasti tietoa siitä, miten eläinavusteista toimintaa hyödynnetään hoivakodissa, ja millaista se käytännössä on. Haastateltavat kertoivat, että yhdessä hoivakodissa käydään kerran kuukaudessa vierailulla. Sekä hoitohenkilökunta että Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoiset toivoivat, että vierailuja olisi mahdollista toteuttaa useammin.

Vierailulle mennessään Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisia on vastassa hoitohenkilökunnan työntekijä, joka ohjaa heidät yhteiseen saliin ja halukkaiden vanhusten omiin huoneisiin. Haastateltavat korostivat hoitohenkilökunnan roolia vierailujen aikana. On tärkeää, että hoitohenkilökunta kommunikoi vapaaehtoisten kanssa siitä, ketkä vanhukset pitävät eläimistä tai

keiden kohdalla on esimerkiksi vaara siitä, että tarttuisivat liian lujasti eläimeen kiinni. Näin vältytään vaaratilanteilta molemmin puolin. Yhteisessä tilassa vapaaehtoiset kiertävät lemmikkiensä kanssa tapaamassa tilaan tulleita vanhuksia, jossa vanhukset saavat silittellä lemmikkiä. Pienemmät lemmikit käyvät myös vanhusten syleissä. Vapaaehtoiset pitävät mukanaan esimerkiksi koirien herkkuja, joita vanhukset voivat antaa koiralle. Vanhusten huoneissa vapaaehtoiset käyvät hoitohenkilökuntaan kuuluvan työntekijän ohjaamina. Huoneessa vanhus pääsee silittämään lemmikkiä, ja pienemmät lemmikit voidaan nostaa vanhuksen vierelle sängylle. Vierailujen aikana vapaaehtoiset juttelevat vanhusten kanssa, kertovat esimerkiksi mukana olevasta eläimestä ja kyselevät, onko vanhuksella ollut itsellään aiemmin eläimiä. Vierailujen aikana vanhusten osallisuuteen kiinnitetään huomiota käymällä myös huoneissa tervehtimässä vanhuksia, jotta nämä pääsevät tapaamaan lemmikkejä, vaikka olisivatkin huonommassa kunnossa. Vaikka vanhus ei enää olisi kykenevä kommunikoimaan, Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoiset käyvät heitäkin lemmikin kanssa tervehtimässä, mikäli hoitohenkilökunta tietää, että kyseinen vanhus pitää eläimistä.

”Vierailuille mennessä on aina hoitohenkilökunnasta paikalla joku mukana opastamassa paikkoihin. – Vanhuksilta aina kysytään, tykkäävätkö he koirista ja jos tykkäävät, niin mennään lähemmäs, jotta he pääsevät silittelemään. – Petipotilaiden syliin koitetaan saada pieniä koiria tai kissoja. Olen oman isomman koiran opettanut nostamaan tassut sängyn reunalle, jotta vanhus näkee koiran ja mahdollisesti yltää silittämäänkin koiraan. Vanhus saa kontaktia koiraan.”
Haastateltava 1.

Osa haastattelemistamme Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisista on ollut toiminnassa mukana pitkään ja käyneet jo vuosia vierailemassa samoissa hoivakodeissa. Hoivakodin asiakkaat ovat oppineet tuntemaan lemmikit ja vapaaehtoiset, ja heidän välilleen on syntynyt erityisiä suhteita. Yksi haastateltavistamme kertoi erään mummun jääneen hänen mieleensä erityisesti. Haastateltavan koira oli ensimmäisellä hoivakotivierailulla mennyt suoraan mummun viereen, vaikka ei ollut tätä aiemmin nähnytkään. Seuraavalla käynnillä mummu ei ollutkaan tavallisella paikalla, vaan hoitaja oli kertonut mummun olevan todella väsynyt, joten on huoneessaan. Haastateltava oli sitten mennyt koiran ja hoitajan kanssa tapaamaan mummua huoneeseen, jossa mummu oli tohkeissaan tervehtinyt koiraan. Koira oli hypännyt jopa mummun sängylle. Haastateltava kertoi tästä mummusta tulleen koiralleen ihminen, jonka luokse koira heti ensimmäisenä meni. Mummu oli myöhemmin mennyt huonoon kuntoon, ja joulupyhien aikana haastateltava oli päässyt ottamaan mummusta ja tämän lapsenlapsesta kuvia, jotka olivat jääneet viimeisiksi.

Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisten lemmikit tulevat tutuiksi myös ihmisille hoivakotien ulkopuolella, kun lemmikit käyvät esimerkiksi lukulemmikkinä erilaisissa tapahtumissa ja kirjastoissa. Yksi haastateltava kertoi, että kirjastossa hänen koiralleen lukemassa käynyt lapsi tunnisti koiran muutamaa vuotta myöhemmin toisessa tapahtumassa. Lapsi oli aiemmin puhunut vain venäjää, mutta ehtinyt oppia välissä hyvin suomen kielen, joten haastateltava ei ollut itse tunnistanut lasta, vaan oli ihmetelty, mistä tämä tuntee koiran, kun oli pysähtynyt kohdalle, halannut koiraa ja puhunut siitä nimellä todeten, kuinka ihanaa taas nähdä tätä koiraa.

6.3 Muistojen herääminen

Lemmikkien läsnäolo ja niiden koskettaminen herättää vanhuksissa laajasti tunteita ja muistoja. On tavallista, että vanhuksilla on lapsuuden tai nuoruuden kodeissaan ollut erilaisia kotieläimiä. Rajakylän Hoivan työntekijät kertoivat haastattelussa, että Suomen Karva-Kavereiden vierailut tuovat hoivakotiin kaivattua kodinomaisuutta. Karva-Kavereiden vierailuiden lisäksi Rajakylän Hoivan henkilökunta järjestää vuosittain kotieläinpäivän, jolloin vanhuksilla on mahdollisuus nähdä myös esimerkiksi hevosia, alpakoita ja pupuja. Jos vanhuksella toimintakyky riittää, on päästy myös kärkyjen kyytiin. Tutut eläimet avaavat oven menneisyyteen, jolloin saatetaan muistaa, mitä lemmikkejä on itsellään ollut, nimeä ja rotua myöten.

”Ja sitten kun on näitä muistisairaitakin, niin eläin saattaa jotenkin aukaista oven sinne menneisyyteen ja se jopa muistaakin, että jes, minullahan oli se hevonen ja sitten sieltä tulee sitä puhetta ja muistelua, että minkälainen se eläin oli.”
Haastateltava 3.

Suomen Karva-Kavereiden vapaaehtoiset keskustelevat vanhusten kanssa vierailuiden aikana ja haastatteluissa esiin noussut yleinen keskustelun aihe on vanhusten omat lemmikit. Vanhukset mielellään kertovat omista lemmikeistään vuosien takaa ja tarinaa saattaa tulla mieleen paljonkin.

”Menin tämän mummon luokse ennen hänen kuolemaansa, niin kun minä olin aina käynyt siellä moikkaamassa häntä. --Tämä vierailu oli aivan ihana ja kysyin, että saanko ottaa kuvia teistä (mummosta ja koirastani) tulostettavaksi. – Myöhemmin tämän mummon hyllyssä oli samoissa kehyksissä kuva tältä aiemmalta vierailulta ja lisäksi kuva koirastani pentujen kanssa. -- Lopulta oli tullut tappelu, kuka sai mummon menehdyttyä kuvat koirista ja mummosta itselleen.” Haastateltava 7.

Haastateltavat kertoivat, että työntekijät ottavat vierailuiden aikana valokuvia lemmikeistä ja vanhuksista yhdessä. Ne tulostetaan ja asetetaan vanhusten omien huoneiden seinille tauluiksi.

Vanhukset kokevat tärkeänä, kun pääsevät palaamaan hetkiin valokuvien avulla. Valokuvat myös mahdollistavat muistelutyön tekemistä. Valokuvat tulevat tärkeiksi myös vanhusten omaisille.

6.4 Eläinavusteisen toiminnan hyödyt ja mahdollisuudet

Haastateltavat kertoivat eläinavusteisella toiminnalla olevan useita hyötyjä. Suomen Karva-Kavereiden vierailut ilahduttavat vanhuksia. Eläimen läsnäolo rauhoittaa vanhuksia. Etenkin muistisairailta vanhuksilla voi esiintyä levottomuutta, mutta vanhus pystyy rauhoittumaan eläimen läsnäolon kautta.

”Esimerkiksi koirat rauhoittavat hirveän paljon levottomia vanhuksia. Vanhuksen mielenkiinto siirtyy jostain hankalasta asiasta eläimeen, kun se eläin tulee lähelle ja vanhus vaikka koskettaa sen pehmoista turkkia. Etenkin muistisairaavat saattavat olla hyvinkin levottomia, niin rauhoitetaan vanhuksia.” Haastateltava 3.

Haastattelemamme hoivakodin työntekijät kertoivat käyttävänsä eläinavusteista toimintaa hoivakodin arjessa paljon. He esittelivät meille salissa ollutta taulua, jossa oli kankaisia lintuja, kaloja ja muita eläimiä. Kankaiset eläimet olivat liikuteltavia ja tarttuivat tauluun kiinni. Taulussa oli maisema, jossa oli maata, vettä sekä ilmaa. Hoivakodin työntekijät kertoivat käyttävänsä taulua yhdessä vanhusten kanssa muisteluun, että mikä eläin kuuluu minnekin. Lisäksi työntekijät kertoivat katselevansa usein luonnossa olevia eläimiä ja näiden touhuja.

Eläinavusteisella toiminnalla voidaan tukea kommunikointia. Vaikka vanhus ei enää juuri puhuisikaan, elekieli ja ilmeet kertovat, kuinka vanhus ilahtuu eläimen vierailusta. Eläimen läsnäolo tuo vanhoja muistoja pintaan, ja vanhukset tykkäävät muistella menneitä lemmikkejään yhdessä hoitohenkilökunnan ja Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisten kanssa. Yksi haastattelemamme Rajakylän hoivan työntekijä kertoi, ettei vanhukset ihan hirveästi juttele esimerkiksi päiväsalissa ollessaan oma-aloitteisesti, mutta eläinten vierailut kirvoittavat keskustelua.

”Menimme vanhuksen huoneeseen ja siellä oli sen näköinen vanhus, että lähtö oli lähellä ihan varmasti. -- Hoitaja kehotti, että nostetaan koira sänkyyn viereen, että vanhus voi silittää ja siinä se hymy, kun se vanhus silitteli sitä koira. Ei se paljon käsiä liikuttanut eikä mitään. Se oli niin herkistävä hetki.” Haastateltava 2.

Haastatteluissa kävi ilmi, että vanhukset, jotka eivät paljoa puhu tai esimerkiksi muista menneisyydestään, ovat lemmikin nähdessään saattaneet muuttua huomattavasti puheliaammaksi. Vanhukset tykkäävät puhua eläimille ja höpöttää niille, sekä osa haastateltavista on havainnoinut, että lemmikeille on helppo puhua. Vanhukset paljon myös hellittelevät vierailulla käyviä lemmikkejä, jolloin kontaktin otto tulee puhumalla huomaamattakin.

”Kyllä niistä vierailuista kaikki hyötyy, ihan vuodepotilaatkin, kun heidän luonaan käy. Ei tarvitse aina olla sieltä hyväkuntoisimmasta päästä, se ilahduttaa kaikkia. Jos ei muuta, niin ainakin se, kun seuraa eläimen häseltämistä.” Haastateltava 4.

Haastateltavien mukaan vierailuista hyötyvät pääasiassa kaikki vanhukset, jotka pitävät yhtään eläimistä. Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoiset kertoivat, että eniten hyötyvät ne, jotka ovat vielä orientoituneet tähän maailmaan, eikä esimerkiksi muistisairaus ole edennyt niin pitkälle, ettei vanhukseen saa enää kontaktia. Rajakylän hoivan hoitohenkilökunnan mukaan huonokuntoisemmatkin hyötyvät vierailuista, ja viestivät ilahtumista ilmeillä ja eleillä, vaikei puhetta enää pystyisikään tuottamaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ikäheimon (2013, 37–38) mukaan lemmikit liittyvät monien ihmisten kauneimpiin lapsuusmuistoihin. Haastateltavamme kertoivat vanhusten muistelevan mieluusti ja lämmöllä menneitä lemmikkejään ja muistisairaatkin saattavat edelleen muistaa menneiden lemmikkiensä rodut ja nimet. Etenkin maalla asuvilla on ollut lapsuudessaan mukana paljon eri eläimiä, kuten koiria, kissoja ja hevosia. Suurin osa haastateltavistamme painotti sitä, että vanhuksille lemmikit ovat tärkeitä maaseudulta. Eläinavusteisella toiminnalla olisi enemmänkin käyttöä pitkäaikaisissa asumispalveluissa, joissa isolla osalla asiakkaista on muistisairauksia. Eläinavusteista toimintaa voitaisiin mielestämme hyödyntää laajemmin osana vanhusten kuntoutusta sekä yleisemmin tukemassa mielekkään ja hyvän vanhuuden toteutumista.

Tutkimukset muistisairaiden vanhusten hoivassa osoittavat myös erilaisten eläinavusteisten interventioiden vähentävän levottomuutta, yksinäisyyden tunnetta, aggressiota sekä vaikuttavan myönteisesti eri kommunikaation alueilla (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021, 19–20). Haastateltavamme kertoivat muistisairaiden vanhusten olevan välillä levottomia ja Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisten vierailut lemmikkiensä kanssa rauhoittavat näitä levottomia vanhuksia. Haastatteluissa nousi esiin myös se, miten vierailut tukevat kommunikaatiota. Vaikka vanhus ei enää puhuisikaan, hän voi viestiä ilahtumisestaan ilmein ja elein.

Eläinavusteisuus on liitetty sosiaalisen kanssakäymisen helpottumiseen sekä se on yleisesti kohentanut vanhusten mielialaa. Tutkijat myös huomasivat, että vanhukset olivat paremmin vuorovaikutuksessa, kun vierailijoiden mukana oli oikea koira. Eläinten läsnä ollessa vanhukset todennäköisemmin aloittavat itse keskustelun sekä osallistuvat pidempiin keskusteluihin. (Wong & Breheny 2020, 2–3.) Vierailut kirjoittavat keskustelua vanhusten, hoitohenkilökunnan, vapaaehtoisten ja lemmikkien välille. Vanhukset, jotka eivät muutoin juuri puhuisikaan, saattavat höpöttää eläimille. Haastateltavat kertoivat huomanneensa, että ihmisten on yleisesti helpompaa puhua eläimille.

Yhteiskunta voi tukea hyvinvointia ja osallisuutta tarjoamalla erilaisia palveluita, joissa voidaan hyödyntää vapaaehtoistyöntekijöiden apua, kuten eläinavusteista toimintaa (Rantanen 2022). Suomen Karva-Kavereiden vierailuilla vanhusten hyvinvointia ja osallisuutta tuetaan lemmikkien kautta, esimerkiksi antamalla vanhukselle mahdollisuus silittää, hellitellä ja olla lähellä eläintä

vanhuksen fyysisestä kunnosta riippumatta. Huonokuntoisempia vanhuksia tavataan heidän huoneissaan, ja pienemmät lemmikit voidaan nostaa vanhuksen sängylle. Useammassa haastattelussa nousi esiin toive siitä, että yhteiskunta tukisi eläinavusteista vapaaehtoistoimintaa enemmän. Haastattelemamme hoivakodin työntekijät kertoivat myös toiveestaan sen suhteen, että hoivakodeissa olisi oma ”osastokoira”, jolloin eläimen läsnäolosta pääsisi nauttimaan päivittäin. Yksi haastateltava kertoi kissasta, joka oli ollut hänen aiemmassa työpaikassaan osastolla ja työntekijät huolehtivat siitä. Haastateltavat kuitenkin totesivat tällaisen olevan nykyään vaikeaa toteuttaa, kun allergikkoja on paljon.

Tutkimuksemme edistää asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia. Osallisuutta ja toimijuutta voidaan tukea eläinavusteisin menetelmin. (Sosiaalialan amk verkosto 2023.) Osallisuutta voidaan edistää hoivakodissa siten, että vanhukset tulevat tai heidät tuodaan halutessaan yhteisiin tiloihin lemmikkien luokse silittelemään lemmikkejä. Vanhukset pääsevät Karva-Kavereiden vieraillessa siis osallistumaan yhteisöllisiin hetkiin, kun halukkaat kokoontuvat yhteen. Karva-Kavereiden vierailuilla vanhukset tulevat kuulluiksi ja kohdatuiksi myös Suomen Karva-Kaverit ry:n vapaaehtoisten lemmikkienohjaajien toimesta sekä pääsevät osallistumaan yhteiseen aktiviteettiin toimintakyvystään riippumatta. Vierailut ovat seurallisia ja vanhukset keskustelevat niiden aikana niin keskenään, kuin myös vapaaehtoisten, hoitohenkilökunnan ja lemmikkien kanssa. Kohdatuksi ja kuulluksi tuleminen on tärkeää hoivakodeissa, joissa osa vanhuksista voi kokea yksinäisyyttä. Yksinäiselle vanhukselle tämä voi olla harvinaisuus ja siten entistä tärkeämpää. (Haarni, Hansen & Viljanen 2017, 48–49.)

Myös Ratschenin, Shoemithin ja Surrin tutkimuksessa käy ilmi, kuinka eläinavusteiset interventiot lisäävät kanssakäymistä ympäröivien ihmisten kanssa, luo keskustelusta positiivisempaa sekä mahdollistaa yhteisöllisiä hetkiä muiden kanssa yhteisissä tiloissa. Eläimen silittäminen ja fyysinen kontakti voivat lisätä hyvinvointia sekä tarjota hyvää stimulaatiota. He ovat tutkineet eläinavusteisia ja robottieläinavusteisia interventioita dementikkojen vanhusten hoidossa. Niin robottieläimet kuin oikeatkin eläimet kuvailtiin toimivan sosiaalisuuden edistäjänä ja niistä tuli interventioissa kanssakäymisen edistäjiä. Eläinavusteinen interventio johti lisääntyneeseen kanssakäymiseen ympäröivien ihmisten ja eläinten kanssa, jonka lisäksi eläin tarjosi yleisen aiheen, joka yhdisti osallistujia sekä tarjosi positiivisen luonteen keskustelulle. Eläin (robotti tai elävä) voidaan kokea yhteytenä sosiaalisen verkon sisällä, tarjoten lisääntyneen kuulumisuuden tunteen ja vähentää vanhusten yksinäisyyttä. Eläimen kanssa kanssakäyminen tarjoaa mahdollisuuden fyysiseen kontaktiin; kokemukseen, joka voi lisätä hyvinvointia ja tarjota käsinkosketeltavaa stimulaatiota.

Fyysisen kontaktin lohduttava luonne elävän eläimen kanssa indikoi kohonneen tunteiden hyvinvoinnin kanssa. (Ratschen, Shoesmith & Surr 2023, 16–17.)

Aiemman tutkimuksen mukaan kanssakäyminen eläimen kanssa vähentää ihmisten stressiä, vähentää masentuneisuutta ja kohottaa mielialaa. Tutkimuksessa eläinten vierailut pitkäaikaisessa asumisyksikössä vähensivät yksinäisyyden tunnetta. Tutkimuksen mukaan vaikutus oli suurempi, kun eläimen kanssa vierailtiin yhden vanhuksen luona kerrallaan ryhmän sijaan. Tämän katsotaan johtavan siihen, että eläimen vierailu jo itsessään vähentää yksinäisyyden tunnetta sen lisäksi, että yksinäisyys vähenisi ryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen kautta eläimen vierailun aikana. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös eläimen läsnäolon vaikutusta stressin vähenemiseen. Tätä tutkittiin endokrinologisesti sekä sydän- ja verisuoniparametrin avulla. Tutkimuksessa havaittiin, että kanssakäyminen lemmikkieläimen, etenkin koiran kanssa vähentää kortisolin, epinerfiinin ja noradrenaliinin määrää. Tutkimuksessa vertailtiin oman koiran silittämistä, vieraan koiran silittämistä ja kirjan lukemista, ja havaittiin, että kumman tahansa koiran silittäminen laskee kortisolin määrää, mutta lukeminen ei. (Beetz ym. 2012.)

8 POHDINTA

Eläinavusteinen toiminta hoivakodissa toteutuu käytännössä vierailuin hoivakoteihin tavoitteena tuoda iloa sekä parantaa ihmisten vuorovaikutusta. Osallisuutta voidaan edistää eläinavusteisen toiminnan avulla riippuen vanhuksen toimintakyvystä ja käytetyistä menetelmistä. Vanhukset, joilla on ollut lemmikkejä aikaisemmin tai muuten nauttivat eläinten seurasta, hyötyvät Karva-Kavereiden vierailuista erityisesti. Vierailuista voi hyötyä eri tavoin riippuen asukkaan toimintakyvystä (esimerkiksi toimintakyvyn salliessa on mahdollista silittää lemmikkiä tai jopa taluttaa yhdessä ohjaajan kanssa, mutta vuodepotilaankin on mahdollista ottaa kontaktia lemmikkiin, jos se nostetaan hänen syyliinsä). Vierailuissa mukavinta on haastattelujen perusteella se, että voidaan tuoda iloa vanhuksille sekä eläimen kohtaaminen, sen läsnäolon tuoma piristys ja ilo.

Tutkimuksemme toteutui suunnitelmamme mukaisesti ja kaikki haastattelut toteutuivat tammikuun 2024 aikana. Haastattelujen toteuttaminen oli opinnäytetyöprosessin mielekkäin osa ja opimme paljon esimerkiksi litteroinnista ja sen tärkeydestä teemahaastattelun toteuttamisessa. Onnistuimme toteuttamaan aineiston analyysin siten, etteivät aiemmat tiedot tai teoriat vaikuttaneet työmme lopputulokseen. Onnistuimme jakamaan haastattelun vastaukset teemahaastattelussa syntyneiden teemojen alle ja löysimme vastauksista yhtäläisyyksiä, eroavaisuuksia sekä mielenkiintoisia yksityiskohtia.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulukoulutuksen kompetenssit ovat asiakastyöosaaminen, eettinen osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Huomioimme opinnäytetyössämme erityisesti sosiaalialan eettisen osaamisen sekä kriittisen ja osallisuutta edistävän yhteiskuntaosaamisen ja koemme päässeemme näiden kompetenssien mukaisiin osaamistavoitteisiin parhaiten. Osallisuus ja sen edistäminen on osa opinnäytetyömme aihetta. Opinnäytetyössämme kuvaamme sitä, miten eläinavusteisella toiminnalla voidaan tukea vanhusten osallisuutta hoivakodeissa. Toteuttamillamme haastatteluilla saimme kattavasti tietoa eläinavusteisuuden hyödyntämisestä ja uskomme, että sen avulla useammassa hoivakodeissa voitaisiin ottaa eläinavusteisuus osaksi työskentelyä. Asiakastyöosaamisen näkökulmasta arvioimme opinnäytetyössämme hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöitä. (Sosiaalialan amk verkosto 2023.)

Oppimistavoitteenamme on erityisesti kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen. Osallisuus ja sen tukeminen on osa opinnäytetyömme aihetta. Vanhusten yksinäisyys on yhteiskunnallinen ilmiö ja vanhusten asemaan liittyy valtarakenteita. Tutkimuksemme avulla vanhusten yksinäisyyttä voidaan vähentää osallistamalla vanhuksia heille mieluiseseen toimintaan, jota Suomen Karva-Kaverit ry:n vierailut useille ovat. Ennen hyvinvointialueisiin siirtymistä kunta on tukenut eläinavusteista toimintaa hoivakodeissa. Haastatteluissa nousi esiin toive siitä, että eläinavusteisen toiminnan tukeminen jatkuisi. Haastateltavat toivat ilmi, että eläinavusteisen toiminnan hyötyjä ei nähdä vielä tarpeeksi. Tutkimuksellamme haluamme nostaa eläinavusteisen toiminnan hyötyjä esiin. Tutkimuksellamme haluamme myös lisätä osaamistamme sosiaalialan asiakastyössä. Kartoitamme sitä, miten eläinavusteisia menetelmiä voidaan hyödyntää vanhustyössä. Sosiaalialan eettinen osaaminen mahdollistaa muun muassa haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja yhteisöjen edistämisen sekä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja moninaisuuden turvaamisen. (Sosiaalialan amk verkosto 2023.)

Jatkossa aihetta voitaisiin tutkia eri ympäristöissä. Miten eläinavusteisuutta voidaan hyödyntää esimerkiksi kirjastoissa, kouluissa, päiväkodeissa tai vammaisyksiköissä? Mitä mahdollisuuksia eläinavusteisella toiminnalla on eri asiakasryhmien kanssa? Eläinavusteisten menetelmien vaikutusten tutkiminen olisi mielestämme hyödyllistä ja tärkeää. Toiveenamme on, että eläinavusteiset menetelmät hyötyineen saisivat enemmän näkyvyyttä ja suuremmatkin tahot ottaisivat ne käyttöönsä.

LÄHTEET

Beetz, Andrea, Uvnäs-Moberg, Kerstin, Julius, Henri & Kortschal, Kurt 2012. Psychosocial ja psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. *Front Psychol* 2012; 3: 234. Hakupäivä 6.2.2024.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3408111/>

Boyle, Geraldine 2005. The role of autonomy in explaining mental ill-health and depression among older people in long-term care settings. *Ageing and society* Vol 25:5. Cambridge University Press.

Hakupäivä 28.11.2023. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/E2248917E01D5E253D3F92B98C0DDC59/S0144686X05003703a.pdf/the-role-of-autonomy-in-explaining-mental-ill-health-and-depression-among-older-people-in-long-term-care-settings.pdf>

[the-role-of-autonomy-in-explaining-mental-ill-health-and-depression-among-older-people-in-long-term-care-settings.pdf](https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/E2248917E01D5E253D3F92B98C0DDC59/S0144686X05003703a.pdf/the-role-of-autonomy-in-explaining-mental-ill-health-and-depression-among-older-people-in-long-term-care-settings.pdf)

Vaatii käyttöoikeuden.

Eeuwijk, Peter 2006. Old-age vulnerability, ill-health and care support in urban areas of Indonesia. *Ageing & Society* 26, 61-80. Cambridge University Press. Hakupäivä 25.2.2024.

https://www.researchgate.net/profile/Peter-Eeuwijk/publication/231963634_Old-age_vulnerability_ill-health_and_care_support_in_urban_areas_of_Indonesia/links/5d64f16492851c619d784ff0/Old-age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf

[age_vulnerability_ill-health_and_care_support_in_urban_areas_of_Indonesia/links/5d64f16492851c619d784ff0/Old-age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Peter-Eeuwijk/publication/231963634_Old-age_vulnerability_ill-health_and_care_support_in_urban_areas_of_Indonesia/links/5d64f16492851c619d784ff0/Old-age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf)

[health_and_care_support_in_urban_areas_of_Indonesia/links/5d64f16492851c619d784ff0/Old-age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Peter-Eeuwijk/publication/231963634_Old-age_vulnerability_ill-health_and_care_support_in_urban_areas_of_Indonesia/links/5d64f16492851c619d784ff0/Old-age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf)

[age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Peter-Eeuwijk/publication/231963634_Old-age_vulnerability_ill-health_and_care_support_in_urban_areas_of_Indonesia/links/5d64f16492851c619d784ff0/Old-age-vulnerability-ill-health-and-care-support-in-urban-areas-of-Indonesia.pdf) Vaatii

käyttöoikeuden.

Finne-Soveri, Harriet 2016 a. Pitkäaikaishoidon järjestäminen. Teoksessa *Geriatría* (toim. Tilvis, Reijo ym.). Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 21.2.2024. <https://www.oppoportti.fi/op/ger00508/do>

<https://www.oppoportti.fi/op/ger00508/do>

Vaatii käyttöoikeuden.

Finne-Soveri, Harriet 2016 b. Pitkäaikaishoidon määritelmä. Teoksessa *Geriatría* (toim. Tilvis, Reijo ym.). Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 21.2.2024. <https://www.oppoportti.fi/op/ger00501/do>

<https://www.oppoportti.fi/op/ger00501/do>

Vaatii käyttöoikeuden.

Freedman, Shoshanna, Paramova, Petia & Senior, Victoria 2019. 'It gives you more to life, it's something new every day': an Interpretative Phenomenological Analysis of wellbeing in older care home residents who keep a personal pet. *Ageing and society* vol 41. Cambridge University Press.

Hakupäivä 26.1.2024. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/94A0D06A1FBA322E885A468BA39C0232/S0144686X19001880a.pdf/it-gives-you-more-to-life-its-something-new-every-day-an-interpretative-phenomenological-analysis-of-wellbeing-in-older-care-home-residents-who-keep-a-personal-pet.pdf> Vaatii käyttöoikeuden.

Georgopoulou, Athanasia, Kourkouta, Lambrini, Koukourikos, Konstantinos & Tsaloglidou, Areti 2019. Benefits of Animal Assisted Therapy in Mental Health. September-December 2019. Volume 12. International Journal of Caring Sciences. https://internationaljournalofcaringsciences.org/docs/64_koukorikos_review_12_3.pdf

Haarni, Ilkka, Hansen, Maija & Viljanen, Maria 2017. Ikääntyvä mieli. Mielen hyvinvointia vanhetessa. Hakupäivä 12.9.2023. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2021/08/ikaantya-mieli-kirja.pdf>

Hallikainen, Merja, Immonen, Annikka, Mönkäre, Riitta & Pihlakari, Pirkko 2019. Muistisairaanhoidon lähtökohtia ja tavoitteita. Teoksessa Muistisairaanhoidon hoito (toim Hallikainen, Merja ym.). Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 21.2.2024. <https://www.oppiportti.fi/op/mho00178/do> Vaatii käyttöoikeuden.

Hautamäki, Lotta, Ramadan, Farid, Ranta, Paula, Haapala, Eija & Suomela-Markkanen, Tiina 2018. Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. Kelan tutkimus. Hakupäivä 22.11.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/73194ea1-7d02-435d-86af-824dbe2d25fe/content>

Hautamäki, Lotta, Ramadan, Farid & Vilhunen, Tuuli 2021. Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio? Käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä. Kelan tutkimus. Hakupäivä 21.8.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/06a4187d-0911-4c46-8755-cc16ffbe0c08/content>

Ikäheimo, Kaija (toim.) 2013. KARVATERAPIAA. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House.

Jyrkämä, Jyrki 2022. Toimijuus ja hyvä vanheneminen. Teoksessa Gerontologia (toim. Rantanen, Taina ym.). Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 3.10.2023. <https://www.oppoportti.fi/op/grn00163/do> Vaatii käyttöoikeuden.

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Hakupäivä 19.11.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Karisto, Antti, Koivunen, Kaisa & Rantanen, Taina (toim.) 2022. Gerontologia. Tallinna: Kustannus oy Duodecim.

Kreager, Philip 2006. Migration, social structure and old-age support networks: a comparison of three Indonesian communities. Ageing and society vol 26. Cambridge University Press. Hakupäivä 25.2.2024. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/1E8DA692A747DDD29CB56C655961623A/S0144686X05004411a.pdf/migration-on-social-structure-and-old-age-support-networks-a-comparison-of-three-indonesian-communities.pdf> Vaatii käyttöoikeuden.

Kukkonen, Minna & Wiens, Varpu 2023. Luonto ja osallisuus. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 7.2.2024. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/uudista-asiakastyota-luovasti-ja-leikkisasti/luonto-ja-osallisuus>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista 980/2012. Hakupäivä 21.2.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980#L3P14>

Liikanen, Hanna-Liisa & Kaisla, Susanna 2007. Gerontologisen sosiaalityön menetelmistä. Työpapereita 3:2007. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Hakupäivä 17.9.2023. https://www.socca.fi/files/95/Gerontologisen_sosiaalityon_menetelmista.pdf

Mönkäre, Riitta & Immonen, Annikka 2019. Muistisairaahan toimintakyvyn tukemisen periaatteet. Teoksessa Muistisairaahan hoito (toim. Hallikainen, Merja ym.) Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 21.2.2024. <https://www.oppoportti.fi/op/mho00151/do> Vaatii käyttöoikeuden.

Nguyen, Sarah A., Oughli, Hanadi Ajam & Lavretsky, Helen 2023. Novel strategies to promote well-being and positive ageing. International Psychogeriatrics Vol 35:4. Cambridge University Press. Hakupäivä 28.11.2023. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/CE93C076AB97A2F96CEBE5C1547BFFC6/S1041610223000200a.pdf/novel-strategies-to-promote-well-being-and-positive-ageing.pdf> Vaatii käyttöoikeuden.

Pitkälä, Kaisu, Valvanne, Jaakko & Huusko, Tiina 2016. Toimintakyky vanhuudessa. Teoksessa Geriatria (toim. Tilvis, Reijo ym.). Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 21.2.2024. <https://www.oppoportti.fi/op/ger04201/do> Vaatii käyttöoikeuden.

Rantanen, Taina 2022. Toimintakyvyn ja osallisuuden edistäminen. Teoksessa Gerontologia (toim. Rantanen, Taina ym.). Oppiportti. Duodecim. Hakupäivä 3.10.2023. <https://www.oppoportti.fi/op/grn00046/do> Vaatii käyttöoikeuden.

Ratschen, Elena, Surr, Claire & Shoesmith, Emily 2023. Animal-assisted and robotic animal-assisted interventions within dementia care: A systematic review. Dementia Vol. 0(0), 16–17. Hakupäivä 7.2.2024. https://www.researchgate.net/publication/368453987_Animal-assisted_and_robotic_animal-assisted_interventions_within_dementia_care_A_systematic_review Vaatii käyttöoikeuden.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka., Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Hakupäivä 5.12.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>

Saarenheimo, Marja 2003. Vanhuus ja mielenterveys. Arkielämän näkökulmia. Vantaa: WSOY.

Sosiaalialan amk verkosto 2023. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Hakupäivä 5.12.2023. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>

Suomen Karva-Kaverit ry. Hakupäivä 22.11.2023. <http://suomenkarvakaverit.fi/>

Tamminen, Nina & Solin, Pia (toim.) 2013. Mielen terveyden edistäminen ikääntyneiden asumis- ja hoivapalveluissa. Hakupäivä 13.8.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110485/THL_OPA2013_027_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Ellibs library. Hakupäivä 10.11.2023.

<https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118> Vaatii käyttöoikeuden.

Tutkimuseettinen tiedekunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Hakupäivä 18.11.2023.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Wong, Gemma & Breheny, Mary 2020. The experience of animal therapy in residential aged care in New Zealand: a narrative analysis. Ageing & society 41. Cambridge University Press.

Hakupäivä 17.10.2023. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/AFC2897CC026B386934A419009408E50/S0144686X20000574a.pdf/the-experience-of-animal-therapy-in-residential-aged-care-in-new-zealand-a-narrative-analysis.pdf> .

Vaatii käyttöoikeuden.

LIITTEET

SAATEKIRJE JA SUOSTUMUSLOMAKE

LIITE 1

TEEMAHAASTATTELURUNKO

LIITE 2

TIETOSUOJAINFO

LIITE 3

Liite 2. SAATEKIRJE & SUOSTUMUSLOMAKE

Tutkimuksen nimi

Eläinavusteisen toiminnan käyttäminen ja mahdollisuudet vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa

Pyyntö osallistua tutkimukseen tiedonantajana

Teitä pyydetään osallistumaan opinnäytetyömme teemahaastatteluun. Opinnäytetyössämme on tarkoitus selvittää, miten eläinavusteista toimintaa voidaan käyttää vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa ja mitkä sen mahdollisuudet ovat.

Osallistumisen vapaaehtoisuus

Tähän haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Mikäli teillä on kysyttävää, voitte olla yhteydessä meihin, yhteystietomme löytyvät saatekirjeen lopusta. Jos päätätte osallistua haastatteluun, allekirjoittakaa viimeisellä sivulla oleva suostumuslomake ja palauttakaa se meille joko haastattelutapaamisella tai sähköpostitse. Haastatteluun osallistuminen on täysin maksutonta.

Tutkimusmenetelmät, tutkimuksen toimenpiteet ja toteuttaja

Mikäli annatte luvan, nauhoitamme haastattelut. Haastattelut sisältävät nauhoitteet analysoidaan sisällönanalyysin avulla, jonka jälkeen tallenteet tuhoetaan. Kukaan muu ei kuuntele nauhoituksia, kuin me opinnäytetyön tekijät. Haastattelussa keräämme haastateltavien nimet, yhteystiedot ja työpaikan tai yhdistyksen nimen. Tutkimukseen osallistuneiden nimet eivät tule ilmi opinnäytetyössä. Opinnäytetyössämme näkyviin jää työpaikan tai yhdistyksen nimi. Haastattelut toteutetaan haastateltavien työpaikalla tai etänä Teamsin avulla. Haastattelut toteuttaa Linda Emmes ja Catarina Pyykkönen, jotka opiskelevat sosiaalialaa Oulun ammattikorkeakoulussa. Olemme teihin yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse haastatteluajan sopimiseksi.

Noudatamme tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvä tieteellinen käytäntö-ohjeistusta ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt ja haitat

Opinnäytetyössä on tarkoitus kuvailla, miten eläinavusteista toimintaa voidaan käyttää vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa ja mitä mahdollisuuksia sillä on. Opinnäytetyössä keräämme tietoa siitä, millaisena vanhusten kanssa työskentelevät näkevät eläinavusteisen toiminnan käyttämisen ja sen mahdollisuudet.

Haastattelut pyrimme sopimaan virka-aikaan, ellette halua niitä tehtävän ilta-aikoina.
Haastatteluajkojen sopimisesta voi aiheutua haittaa tai epämukavuutta, jotta yhteinen aikataulu saadaan sovittua.

Tietojen luottamuksellisuus ja tietosuojaja

Olemme täyttäneet tietosuojainfon, jonka toimitamme haastateltaville. Haastateltavilta kerättävä aineisto anonymisoidaan ja sitä käsitellään anonymisti.

Lisätietoja

Jos teillä on kysyttävää opinnäytetyöstä tai haastatteluista, voitte olla yhteydessä meihin:

Linda Emmes, sähköposti o0emli00@students.oamk.fi

Catarina Pyykkönen, sähköposti o0pyca00@students.oamk.fi

SUOSTUMUS OSALLISTUA HAASTATTELUUN

Minua on pyydetty osallistumaan opinnäytetyön “Eläinavusteisen toiminnan käyttäminen ja mahdollisuudet vanhusten mielen hyvinvoinnin tukemisessa” haastatteluun. Olen lukenut yllä olevat tiedot ja ymmärtänyt ne. Olen saanut tarpeeksi tietoa tutkimuksesta. Opinnäytetyön tekijät ovat pyytäessäni kertoneet minulle tutkimuksesta myös suullisesti, ja vastannut kaikkiin kysymyksiini tutkimuksesta. Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus, milloin tahansa tutkimuksen aikana keskeyttää tutkimukseen osallistuminen. Minun ei tarvitse ilmoittaa keskeyttämiseen eikä siitä aiheudu minulle mitään ikäviä seuraamuksia.

Allekirjoituksellani vahvistan, että osallistun tiedonantajana tutkimukseen.

Paikka ja aika:

haastateltava

tutkija, Linda Emmes

tutkija, Catarina Pyykkönen

Liite 1. Teemahaastattelurunko.

1. KUVAILE, MILLAISIA KOKEMUKSIA SINULLA ON ELÄINAVUSTEISEN TOIMINNAN HYÖDYNTYÄMISESTÄ HOIVAKODISSA?

Kuvaile:

- Millä tavoin eläinavusteista toimintaa voidaan hyödyntää hoivakodissa tai senioriyksikössä?
- Millaista eläinavusteinen toiminta on käytännössä?
- Minkälaisia eläinavusteisia menetelmiä olet nähnyt tai ollut mukana toteuttamassa?
- Voidaanko vanhusten osallisuutta toteuttaa eläinavusteisten menetelmien avulla? Jos kyllä, miten?

2. KUVAILE, MINKÄLAISIA KOKEMUKSIA SINULLA ON ELÄINAVUSTEISEN TOIMINNAN HYÖDYNTYÄMISESTÄ VANHUSTEN MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMISESSA?

Kuvaile:

- Onko asukkaiden hyvinvoinnissa havaittu muutoksia ennen ja jälkeen vierailun? Jos kyllä, niin minkälaisia?
- Ovatko vanhukset kertoneet omista kokemuksistaan liittyen Karva-Kavereiden vierailuun hoivakodissa?
- Millaiset asukkaat hyötyvät eniten vierailuista?
- Mikä vierailuissa on mukavinta?

Liite 3. Tietosuojainfo

[Tietosuojainfo \(oamk.fi\)](https://oamk.fi)